

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/1668-

18.12.2015

Omgjøring av vedtak om lisensfelling av ulv i region 4 og 5 2015-2016

Klima- og miljødepartementet viser til vårt vedtak av 10. juli 2015 med avgjørelse av klager på lisensfelling av ulv i forvaltningsregion 4 (Østfold, Oslo og Akershus) og 5 (Hedmark) for lisensfellingsperioden 2015-2016.

Klima- og miljødepartementet vedtar av hensyn til et mulig innvandret genetisk verdifullt individ stans i lisensfelling av ulv i et nærmere avgrenset område i Hedmark. Lisensfelling er etter dette vedtaket ikke tillatt i de deler av Rendalen og Engerdal kommuner som ligger sør for FV 217 fra Åkrestrømmen til møtet med fylkesvei 26, deretter sør for FV26 til Drevsjø, og sør for FV218 fra Drevsjø til svenskegrensen. Departementet vil fortløpende vurdere eventuelle endringer i områdeavgrensingen basert på utvikling i overvåkningsarbeid og DNA-analyser.

Parallelt arbeides det intensivt med avklaring av hvor vidt ulven som den 17. desember 2015 ble observert i Engerdal kommune er identisk med det genetisk verdifulle individet som den siste tiden er observert på svensk side av grensen.

Hovedbegrunnelsen for vedtaket er at dagens skandinaviske ulvestamme har en smal genetisk base, er relativt liten og er isolert fra andre populasjoner. Det er derfor enighet mellom norske og svenske myndigheter om at tiltak er nødvendig for å bedre den genetiske situasjonen og sikre overlevelsen for ulv på sikt. Blant annet skal genetisk verdifulle individer så langt det er mulig unntas fra lisensfelling.

Departementet legger dessuten vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 inntil den aktuelle ulvens genetiske status og posisjon er avklart.

Saksgang

Rovviltnemndene i forvaltningsregion 4 og 5 vedtok 19. mai 2015 kvote for lisensfelling av ulv med 6 ulv og områdeavgrensning for lisensfelling. Vedtaket ble påklaget av Norges Naturvernforbund 2. juni 2015 og Aksjonen Rovviltets Røst 8. juni 2015. Rovviltnemndene i region 4 og 5 fastholdt 19. juni 2015 sitt tidligere vedtak og saken ble oversendt Klima- og miljødepartementet samme dag. Miljødirektoratet ga sin faglige tilråding 7. juli 2015. Klima- og miljødepartementet opprettholdt 10. juli 2015 rovviltnemnda i region 4 og 5 sitt vedtak av 19. mai 2015 om kvote på seks ulv for lisensfelling av ulv i region 4 og 5 i 2015/2016.

På bakgrunn av nye opplysninger om innvandring av en genetisk verdifull ulv til Sør-Skandinavia, og at denne nå kan være identisk med ulven som den 17. desember vandret inn i Engerdal kommune, har Miljødirektoratet anbefalt en midlertidig stans av lisensfelling av ulv i et nærmere avgrenset område nord i Hedmark.

Miljødirektoratets faglige tilråding

Miljødirektoratet har i sin vurdering uttalt følgende 18. desember 2015:

"Miljødirektoratet har med basis i en observasjon av ulv den 17.12.2015 i Engerdal kommune, iverksatt innhenting av DNA-prøver for analyse samt sporingsopplegg i regi av Statens naturoppsyn for å kunne følge det aktuelle individet. Tiltakene er påkrevd i påvente av analyseresultatet fra prøvene. Bakgrunnen for det intensiverte arbeidet er at observasjonen har en rimelig geografisk nærhet til observasjoner på svensk side av riksgrensen, der aktuelt individ er konstatert å være en innvandret ulv fra den finsk/russiske bestanden. Individet er dermed å anse som en genetisk viktig ulv, og det er av betydning for en helhetlig forvaltning av den sør-skandinaviske ulvebestanden at individet gis mulighet for å inngå i den reproduserende delen av bestanden. Pr i dag (18.12.2015) er det mest trolig at individet er innenfor forvaltningsområdet for ulv. Imidlertid er det åpnet for lisensfelling i nærliggende områder, og det er gjenstående dyr på kvote fastsatt av Klima og miljødepartementet. Miljødirektoratet anbefaler derfor at det iverksettes ytterligere tiltak for å sikre at ulven ikke felles i pågående lisensjakt mens analyser av DNA-prøver pågår. Vi tilrår derfor at departementet avslutter pågående lisensjakt i nærliggende områder fram til julefredningen inntreffer. Det innebærer at områdeavgrensning for lisensfelling må endres slik:

«Lisensfelling er ikke tillatt i de deler av Rendalen og Engerdal kommuner som ligger sør for FV 217 fra Åkrestrømmen til møtet med fylkesvei 26, deretter sør for FV26 til Drevsjø, og sør for FV218 fra Drevsjø til svenskegrensen.»

Miljødirektoratet vil når analyseresultatet fra DNA-prøvene foreligger orientere om eventuelle endrede forutsetninger. Vi vil videre forberede merking av ulven med radiosender i regi av Statens naturoppsyn dersom DNA-analyser bekrefter at ulven er det samme individet som ble identifisert i Sverige. Fylkesmannen i Hedmark vil være ansvarlig for lokal informasjon til berørte parter ved endret geografisk avgrensning av lisensfellingsområdet. En ny vurdering av områdeavgrensningen må foretas innen 01.01.2016 basert på utvikling i overvåkningsarbeid og DNA-analysene."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Departementet viser til vår avgjørelse 10. juli 2015 av klager på rovviltnemndenes vedtak om lisensfelling av ulv i region 4 og 5 for lisensfellingsperioden 2015-2016.

Både naturmangfoldloven, alminnelige forvaltningsrettslige regler og rovviltforskriften åpner for at vedtaket, forutsatt at nærmere vilkår er oppfylt, kan omgjøres dersom nye opplysninger foreligger. Naturmangfoldloven § 67 første ledd a) slår fast at forvaltningsmyndigheten kan sette nye vilkår og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake hvis det er nødvendig for å forhindre uforutsette vesentlige skadevirkninger for naturmangfoldet. Ved avgjørelsen skal det etter § 67 tredje ledd tas hensyn til kostnadene for tiltakshaver og øvrige fordeler og ulemper som en endring eller omgjøring vil medføre.

Videre følger det av alminnelige forvaltningsrettslige regler, jf. forvaltningsloven § 35, at omgjøring kan skje dersom tungtveiende allmenne hensyn taler for det.

Endelig følger det av rovviltforskriften § 10 at "Rovviltnemnden kan til enhver tid endre eget vedtak om kvote for lisensfelling dersom nye opplysninger tilsier det." Departementet anser at tilsvarende gjelder departementet som overordnet myndighet.

Saken er ellers behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) §§ 18 og 77 og rovviltforskriften §§ 3,4, 5, 7 og 10. Departementet legger, i henhold til nml. § 7, prinsippene i loven §§ 8-10 og § 12 til grunn som retningslinjer. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i den skjønsmessige vurderingen av saken. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Prinsippene i nml. § 11 anses ikke som relevante i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Ulven er fredet i Norge og er klassifisert som kritisk truet på Norsk rødliste for arter 2010. Det innebærer at arten har ekstremt høy risiko for utdøing. Når det gjelder bestandssituasjonen for ulv, har departementet i sin behandling av saken lagt til grunn informasjon fra Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt (Rovdata) og Det skandinaviske ulveforskningsprosjektet (Skandulv). Siste rapport om bestandsstatus for ulv (*Bestandsovervåking av ulv vinteren 2014-15 – Rovdata og Viltskadecenter, SLU, rapport 1-2015*) viser at det totalt ble registrert 49 familiegrupper av ulv i Skandinavia vinteren 2014-2015. Valper ble dokumentert i 46 av disse familiegruppene. Tre familiegrupper var helnorske og fem hadde tilhold på begge sider av riksgrensen. Videre ble det registrert valp(er) i to av de helnorske revirene og i alle de fem grenseoverskridende familiegruppene. Det ble registrert valp(er) i 39 av de 41 helsvenske familiegruppene.

Den skandinaviske bestanden er beregnet til ca. 460 ulv, hvorav 33-35 ulv i Norge og minst 40 ulv i de grenseoverskridende revirene. Den skandinaviske ulvestammen er fortsatt i vekst. Bestandens størrelse og fortsatte vekst skyldes i hovedsak veksten i svensk delbestand. Det er en økning i antall familiegrupper på 14 % sammenlignet med vinteren 2013-2014.

Siste foreløpig rapport fra Skandulv om den norske ulvebestanden (*Ulv i Norge pr. 15. desember 2015, Foreløpige konklusjoner for vinteren 2015/2016, rapport 1 – Høgskolen i Hedmark*), viser at det pr. 15. desember 2015 var registrert i valpekull tre helnorske

familiegrupper (Julussa, Osdalen og Østmarka). Videre sier rapporten at det også er grunn til å tro at ulv har ynglet både i Letjenna- og Slettåsreviret. Det er også sannsynlig at ulvevalper er født i Rotnareviret på Finnskogen, men dårlige sporsnøforhold har gjort at status i dette grensereviret ikke er endelig bekreftet ennå. Status for andre ulvevevir på tvers av riksgrensen er foreløpig lite kjent. Utenfor ulvesonen er det så langt i vinter dokumentert fem enslige ulver, hvorav fire hittil er skutt.

En genetisk viktig hannulv er påvist gjennom DNA-analyser av prøver som ble samlet inn i Härjedalen kommune i Jämtland og Älvdalen kommune i Dalarna i perioden 17. november 2015 til 4. desember 2015. Det er i samme periode meldt inn både spor og synsobservasjoner av det som antas å være den samme ulven. Departementet viser her videre til Miljødirektoratets faglige tilråding.

I 2012 ble det fastsatt felles retningslinjer mellom daværende Direktoratet for naturforvaltning og Naturvårdsverket om forvaltning av genetisk verdifulle individer i den skandinaviske ulvepopulasjonen. Disse retningslinjene ligger til grunn for norsk forvaltning av ulv. Av retningslinjene framgår det blant annet at:

"Dagens skandinaviske ulvestamme er relativt liten og isolert fra andre populasjoner. Små populasjoner av dyr eller planter har økt risiko for å dø ut på grunn av genetiske forhold. Disse problemene blir større jo færre individer populasjonen består av, jo mer isolert populasjonen er og jo smalere genetisk base den har (antall grunnleggere av populasjonen). For alle disse tre faktorene har den skandinaviske ulvepopulasjonen dårlige forutsetninger, og det er derfor enighet mellom norske og svenske myndigheter om at tiltak er nødvendig for å bedre den genetiske situasjonen for den skandinaviske ulvepopulasjonen. I retningslinjene er det videre blant annet gitt felles definisjon på genetisk verdifulle individer og flere aktuelle tiltak. Blant tiltakene er:

- *"Myndighetene skal, gjennom DNA-innsamling av ekskrementer og hår og videre analyser, så langt mulig søke å fastslå genetisk status for de individer som vurderes felt.*
- *Videre oppfølging av slike individer skal skje gjennom ytterligere innsamling og analyser av DNA, eller ved merking med GPS-sender.*
- *De ulver som er definert som genetisk verdifulle skal så langt mulig unntas fra skadefelling/skydds jakt og lisensfelling/licensjakt."*

Departementet ser det som viktig at vi i tråd med de felles retningslinjene mellom Norge og Sverige så langt det er mulig unngår å felle genetisk viktig ulv. Departementet viser i denne sammenheng også til at vi i avgjørelse av klage på vedtak om kvote for lisensfelling av ulv i region 6 i 2014-2015 påpekte følgende:

"Videre viser departementet til de svensk-norske retningslinjene for forvaltning av verdifull genetisk ulv. Det følger av retningslinjene at det er et mål å søke at det unngås å felle genetisk viktige individer, og at genetisk status bør fastslås, så langt det er mulig, for de individer som vurderes felt. Departementet pålegger derfor rovviltnemnda ved mistanke om at en ulv i fellingsområdet representerer et genetisk verdifullt individ, å oppheve adgangen til lisensfelling midlertidig inntil DNA-prøve er tatt og analysert. Dersom analysen bekrefter mistanken om at ulven er genetisk viktig, skal nemnda vurdere andre løsninger enn felling."

Departementet anser at kunnskapsgrunnlag er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, jf. kravet i nml. § 8. I denne saken foreligger det imidlertid ikke tilstrekkelig kunnskap om

den genetiske viktige ulvens nåværende posisjon, og føre-var-prinsippet i nml. § 9 tillegges derfor stor vekt.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet i nml. § 5 forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004), fastsatte Stortinget det nasjonale bestandsmålet for ulv til tre helnorske årlige ynglinger innenfor det nærmere avgrensede forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004), som er lokalisert i rovviltregion 4 og 5. Forvaltningsmålet i nml. § 5 er konkretisert gjennom det fastsatte bestandsmålet på tre årlige ynglinger, jf. rovviltforskriften § 3.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen arten utsettes for, jf nml. § 10, i form av statusrapporter og annen informasjon fra Skandulv om regulær og irregulær avgang m.m. Overvåkingsresultatene for den skandinaviske ulvestammen blir årlig rapportert i felles skandinaviske rapporter. I tillegg gjøres det betydelig forskning på ulv i Skandinavia i regi av Skandulv. Gjennom studiene er blant annet dødeligheten og betydningen av ulike faktorer nærmere beskrevet. De største truslene mot ulvebestanden i dag er ulovlig jakt og innavl. Det er en omforent forståelse mellom norske og svenske myndigheter av behovet for så langt det er mulig å unngå felling av genetisk verdifulle individer i den Skandinaviske ulvebestanden. At slike individer tillates å etablere seg og inngå i reproduksjonen er viktig for bestandens overlevelse på sikt, gitt bestandens størrelse og grad av innavl. Da den aktuelle ulven med en viss sannsynlighet kan være identisk med ulven som sist ble påvist i Engerdal kommune, har departementet tillagt prinsippet om samlet belastning stor vekt i denne saken.

Vedtaket bygger på den geografiske differensieringen for ulv som er nedfelt i rovviltforskriften § 3, og departementet legger til grunn at en midlertidig stans i lisensfelling av ulv i et avgrenset område rett nord for gjeldende ulvesone ivaretar de hensyn som er nedfelt i nml. § 12.

Ved en avveining av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser, jf. nml. § 14 første og annet ledd, vises det til at det ikke er sesong for utmarksbeite med sau samt at det ikke er dokumentert noen nylige skader på tamrein forvoldt av ulv i dette området. Videre legges det opp til en intensiv oppfølging av dette ulveindividet med forsøk på radiomerking dersom DNA-analyser bekrefter at ulven er det samme individet som ble identifisert i Sverige. Hensynet til behovet for å redusere skadeomfanget er derfor tillagt mindre vekt i saken.

Konklusjon

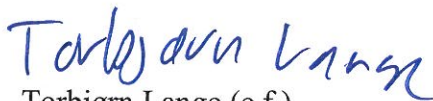
Klima- og miljødepartementet vedtar av hensyn til et mulig innvandret genetisk verdifullt individ stans i lisensfelling av ulv i et nærmere avgrenset område i Hedmark. Lisensfelling er etter dette vedtaket ikke tillatt i de deler av Rendalen og Engerdal kommuner som ligger sør for FV 217 fra Åkrestrømmen til møtet med fylkesvei 26, deretter sør for FV26 til Drevsjø, og sør for FV218 fra Drevsjø til svenskegrensen. Departementet vil fortløpende vurdere eventuelle endringer i områdeavgrensingen basert på utvikling i overvåkingsarbeid og DNA-analyser. Vedtaket fattes med hjemmel i naturmangfoldloven § 67 første ledd a), alminnelige forvaltningsrettslige regler og rovviltforskriften § 10.

Parallelt arbeides det intensivt med avklaring av hvor vidt ulven som den 17. desember 2015 ble observert i Engerdal kommune er identisk med det genetisk verdifulle individet som den siste tiden er observert på svensk side av grensen.

Hovedbegrunnelsen for vedtaket er at dagens skandinaviske ulvestamme har en smal genetisk base, er relativt liten og er isolert fra andre populasjoner. Det er derfor enighet mellom norske og svenske myndigheter om at tiltak er nødvendig for å bedre den genetiske situasjonen og sikre overlevelsen for ulv på sikt. Blant annet skal genetisk verdifulle individer så langt det er mulig unntas fra lisensfelling.

Departementet legger dessuten vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 inntil den aktuelle ulvens genetiske status og posisjon er avklart.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Tommy Andersen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Adresseliste

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Rovviltnemnda i region 4	c/o Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Rovviltnemnda i region 5	c/o Fylkesmannen i Hedmark, Postboks 4034	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034, Statens Hus	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS
Naturvernforbundet	Mariboegate 8	0183	OSLO
Aksjonen rovviltets røst	Postboks 1410 - TEXAS	2405	ELVERUM

